

Ecset és láncfűrész

Vándorkiállítás Gubis Mihály
tiszteletére

VÁN HAJNALKA

...a székek kezdenek felnőni és már ők is mesélnek. Az embereknek, az állatoknak és a növényeknek is. Mivel nagyra nőttek, már tudnak mesélni az égnek is, meg a rajta lévő csillagoknak is.

GUBIS MIHÁLY

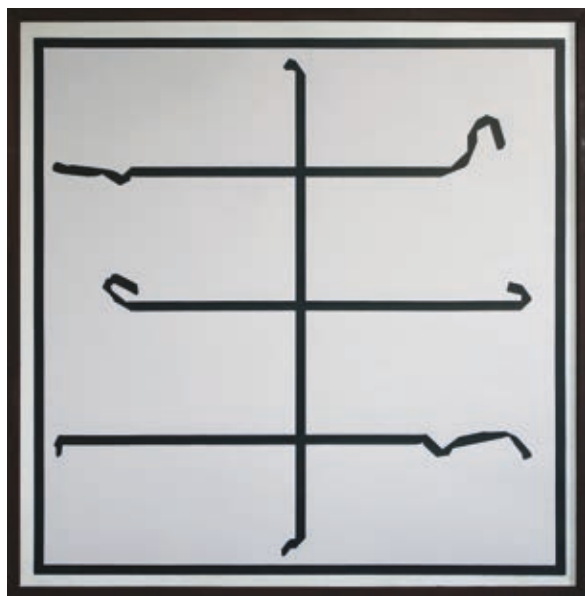
A Békéscsabán született Gubis Mihály (1948–2006) sorsa megpecsételődött azzal, hogy egy nyomdászvárosban látta meg a napvilágot, mely kitért előtte a művészet kapuit. Gubis az 1960-as évek végén egy olyan, meghatározó pedagógus szakköreit – Mokos József festőtanár délutáni óráit – látogatta, ahonnan aztán többen a hazai művészet jeles alakjai lettek: Balázs Irén textilművész, Bohus Zoltán üvegművész, Fajó János képzőművész vagy Lukoviczky Endre és Bereznai Péter festőművészek. Gubis egyszerre építkezett a konstruktív szemléletű oktató útmutatásaiból (Mokosnak nem a stílusa, hanem a módszere volt konstruktív) és a gimnázium után kitanult nyomdászati ismeretekből. Első fontos élménye az 1974-es keletnémet tanulmányútja volt, ahol találkozhatott a szitanyomás akkori nyugati tendenciáival. Ezzel párhuzamosan ugyanabban az évben ellátogatott Szentendrére, ahol megismerkedett rokon lelkű társaival, a későbbi Vajda Lajos Stúdió tagjaival, így például ef Zámbo Istvánnal.

Gubis ezek hatására csabai kezdeményezésekhez csatlakozott, és ő lett a motorja olyan művészeti tárgyú csoportosulásoknak, mint például a Békéscsabai Műhely vagy az Alkalmazott Grafikai Művésztelep, melyből a ma is élő Országos Tervezőgrafikai Biennálé formálódott ki. Ezekben elsősorban grafikusként jelent meg. Konstruktív gondolkodású és formaképzésű művekkel indult, melyekben észrevehető, hogy a kezdetektől megvolt a „kimozdulásra” és a szabálytalanság jóleső formabontására való hajlama. A változás 1983–84 körül történt, mikor „élő vonalakkal” jelentkezett, és „vonalszaggató” lett. A 90-es évek elejétől csinált performanszokat, és 1995 körül elkezdte a fa- és fémmunkáit. 1996-ban

állította fel első köztéri szék-szobrát Fonyban, a művész egyik fontos bázisán.

Az 1980-as évek közepén a szitázás során alkalmazott logók tömörsége szülhette meg benne a mondanivaló jelképekbe sűrítésének ötletét. Életművében körülbelül húsz motívumot jár körül, melyek közül a legfontosabb a szék, a hiányt ábrázoló kettőskereszt forma (vagy baleseti rajz) és a zuhanyrózsából áramló víz.

Gubis nem csak csabai alkotó volt. Otthon volt Szentendrén, Fonyban, Sárospatakon, de Erdélyben és Finnországban is. Ezért is vetődött fel a 2018-as békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban a művész hetvenedik születési évfordulójára rendezett emlékkiállítás tervezésekor az ötlet, hogy keljen vándorútra a tárlat vagabond módra, a művész szellemiségét felidézve. Nem utolsósorban, ahogy a Patak csoport – melynek tagja volt Gubis – egyik megnyitószövege utalt rá, a patak bárhol felbukkanhat...

GUBIS MIHÁLY: G-1, 1983 körül,
szitanyomat, papír, 70×70 cm HUNGART © 2019

Ez meghatározta az anyag jellegét. Elsősorban a képalkotó tevékenységre koncentrált a tárlat, csak kiegészítőként jelennek meg az objektvekből egyes darabok. Kronologikus rendezésben mutatja be az életművet a konstruktív indulásból kinőtt gesztusfestészeti áttöréstől az utolsó időszak monumentális, drámai hatású műveivel zárva. Gubis egyik legnagyobb érdeme és „csabaikuma”, hogy a szitanyomást – melyet mindvégig művelt – képei hordozójává tette. Használt kereteket és vásznakat választott, melyekre aztán műveit készítette. Egyszerre lett újrahasznosítás és jelkép a szitavásznak kiállítótérben való megjelenítése. Egyszerre idézi a sziták

Foto: Petrovski Zoltán

és azok révén a szamizdatokban való közreműködéssel a tiltott kategóriába való besorolást és a Békéscsaba által szervezett – s a Kner Nyomdának köszönhetően támogatott – alkalmazott grafikai munkák művészi lehetőségeit.

Így ezekben életművének egyfajta összegzése jelent meg mind technikáját, mind stílusát illetően. Minden benne volt, amit vallott és amit tanult, talán csak a játékoság hiányzik belőlük. Pedig mindig azt mondta: „megyek a műterembe játszani.” Már a 80-as évek elején lehetősége volt kijutni Nyugat-Európába és megnézni a kortárs művészet egyik legfontosabb fórumát, a kasseli documentát. Újító volt és ötletekkel teli. Művészete erősen tükrözi a gyors változások időszakát, sebeket feltépően hatolt mélyre, összegzett és átszótt, a néprajztól a zenéig ívelt művészetcsinálásának égisze.

Dunaharaszttiban, a Laffert Kúriában az áprilistól májusig látogatható anyaggal sikerült visszaadni a csabai kiállítás hangulatát és kronológiai rendezését úgy, hogy a képek és objektek is egytől egyig jelen voltak. Dunaharaszttiban otthon volt a tárlat, hiszen a város egyik középiskolája komoly kortárs képzőművészeti anyaggal büszkélkedhet, nem kisebb neveket vonultatva fel, mint Aknay János és Bukta Imre. Jászberénybe ennél lazább kötelékek vitték a válogatást. A város progresszív művészet felé való nyitottsága volt a fő indok, illetve Nagy Zopán író, fotográfus és performer, aki megnyitója is lett az anyagnak. Nagy Zopán a néhai művész barátjaként, hangperformanszával idézte meg Gubis alakját és tragédiáját. A jász-sági változatban, a Lehel Film-Színház adottságaihoz igazodva, az objektek nem kerülhettek be a bemutatandó műtárgyak közé, ellenben a falakon látható néhány lap a „fordulat évében”, 1983-ban készült *In memoriam Egrý József* című szitaszériából.

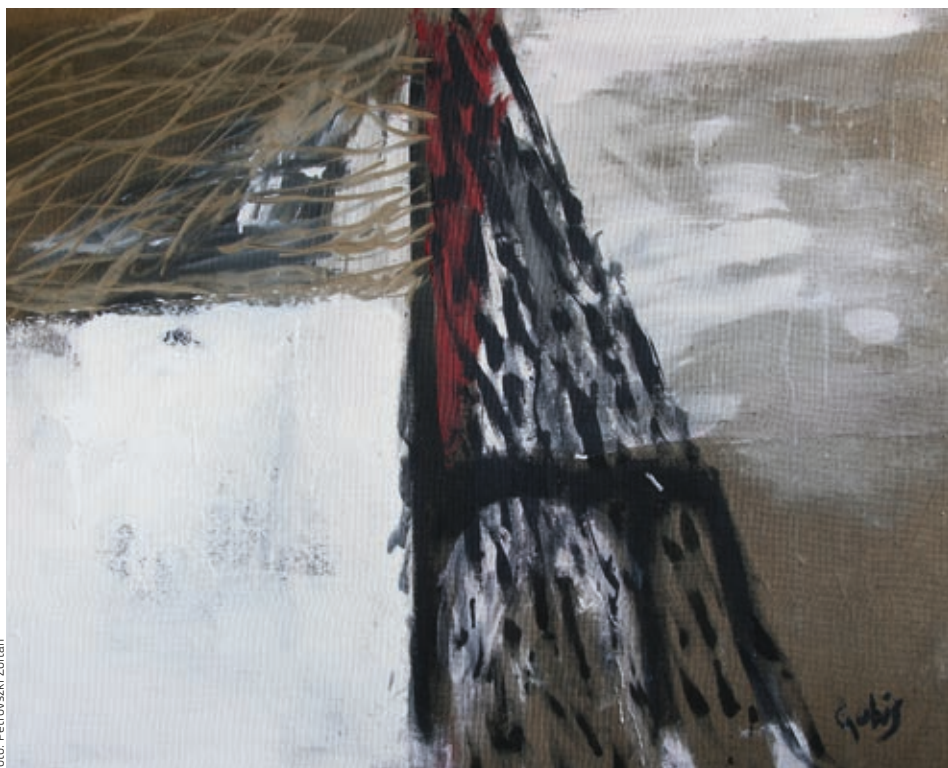
Az ősre tervezett sárospataki tárlat, melynek a Sárospataki Képtár biztosít majd helyet, a tervek szerint a kezdeti hangulatot adja vissza a csabai múzeumi kiállításnak megfelelően. Patakon Gubis többször megfordult, mi több, a nyári művésztelepen két évente a régi alkotótárs emlékére Gubis-díjat osztanak Csetneki József festő és kollégái.

Ezek a 2019-es vándorkiállítás állomásai, de valószínűleg lesz folytatása, mert Gubis Mihály művészete és pályája meszeszerűen példaértékű. A kezdeteket és az indulást is erős munkák jelenítik meg, aztán a benne rejlő erő kitörését követhetjük nyomon festményei

fotó: Petrovski Zoltán

GUBIS MIHÁLY: *Sárkánytojás*, 1984, akril, vászon, 120×130 cm HUNGART © 2019

fotó: Petrovski Zoltán

GUBIS MIHÁLY: *Liberta*, 1995-96 körül, akril, farost, 104×129 cm HUNGART © 2019

bemutatásával. Objektjeiben ma is élő a játék, vele együtt pedig – ismerve Gubis sorsát – fájdalmas a művész tárgyakra öntött kétségbeesése. A tárlat anyaga a *Szürke alakos asszony* című sorozattal zárul, melyek számadásszerűen summázzák a művész gondolkodását.